

DE KOMENDE NIEUW-GUINEA CONFERENTIE.

Nota van Buza
2-10-70

Naarmate de Nieuw-Guinea Conferentie nadert, stijgt de spanning tussen Nederland en Indonesië ten gevolge van het Nieuw-Guinea geschil.

De standpunten der beide landen, zowel in het rapport der Nieuw-Guinea Commissie, dat als basis voor de Conferentie moet dienen, als in herhaalde Regeringsverklaringen van beide zijden tot uiting gebracht, staan diametraal tegenover elkaar. Een spoedige beslissing door toegaven van Indonesië is niet te verwachten.

Als uitweg wordt thans zijdens enige mogelijkheden, met name Amerika, India, Pakistan, gespeeld op de mogelijkheid van uitstel.

In het kort moge hier worden nagegaan, welke de voor- en nadelen van dit uitstel voor Nederland zouden zijn en of de mogelijkheid bestaat, dat Indonesië ertoe zou zijn te bewegen hierin toe te stemmen.

Voordelen:

1. Nederland behoudt voorlopig de soevereiniteit over Nieuw-Guinea.
2. De spanning tussen de Uniepartners zal verminderen als uitstel door de onderhandelende partijen eensgezind wordt aanvaard en verdere toespitsing van het geschil door een behandeling door de V.N. wordt voorlopig vermeden.
3. De mogelijkheid van een Indonesische landing op Nieuw-Guinea met de op dit tijdstip onversiegbare consequenties daarvan, kan worden verkleind door uitdrukkelijke overeenstemming t.a.v. voortgezette soevereiniteit van Nederland ook na 1 Januari 1961.

4. Aangenomen mag worden, dat alle geïnteresseerde derde mogendheden, ook Australië, uitstel zullen toejuichen, althans zich hier niet tegen zullen verzetten.
5. De termijn van uitstel geeft Nederland gelegenheid zich meer zekerheid te verschaffen omtrent de betekenis, welke Nieuw-Guinea voor Nederland heeft op allerlei gebied.
6. De mogelijkheid bestaat, dat in de politieke situatie in de Pacific een consolidatie optreedt, waardoor een "natuurlijke oplossing" gemakkelijk te vinden zou zijn.
7. Door een of meerdere jaren uitstel zou bereikt worden, dat Nederland op meer buitenlandse steun voor zijn standpunt zou kunnen rekenen, dan thans het geval is, omdat men zich in verband met de politieke en militaire coördinatie van krachten in het Westen, welke thans met kracht wordt nagestreefd, dan ook in Azië sterker zou voelen en in het bijzonder Amerika en Engeland daar een meer realistische politiek zouden kunnen voeren.

Nadelen:

1. Het conflict zalve blijft bestaan, met alle nadelen van dien en het gevaar voor nieuwe acties tegen Nederland en de Nederlanders in Indonesië onder de leuze van strijd tegen de laatste koloniale invloeden in Z.O.-Azië.
2. De infiltratie-pogingen van Indonesië zullen waarschijnlijk voortgaan, en de desbetreffende organisaties zullen hun acties voortzetten.

3. De positie van Nieuw-Guinea blijft op losse schreevan staan. Hierdoor zal men noch van Nederlandse, noch van buitenlandse zijde geneigd zijn daar te investeren. Daarentegen zal Nederland moeten voortgaan met per jaar enkele tientallen miljoenen in het land te steken met het risico dat dit voor Nederland verloren geld is.

Zal Indonesië tot uitstel te bewegen zijn in onderlinge overeenstemming met Nederland?

Op het eerste gezicht lijkt dit niet waarschijnlijk aangezien het de begeerde soevereiniteit dan niet zou krijgen, de woorden van President Sukarno en andere invloedrijke volksleiders niet bewaarheid zouden worden en Nederland als "koloniale mogendheid" een machtsfactor in de flank van Indonesië zou blijven.

Blijkens een rapport van de Heer van Hoogstraten, Vertegenwoordiger van de Nederlandse Industrie in Indonesië, over de situatie in Indonesië, heeft Ir. Djundjundestijds medegedeeld, dat het toenmalige Kabinet van Indonesië, en met name Hatta, er het meeste voor zou voelen het conflict over Nieuw-Guinea voor een paar jaar onopgelost te laten in de hoop op een oplossing in rustiger sfeer.

Het is mogelijk, dat dit juist is en dat ook het nieuwe Kabinet van de R.I., waarin Mr. Rum, wiens gezigtig standpunt in dit opzicht bekend is, de portefeuille van Buitenlandse Zaken beheerst, niet afkerig zou staan

tegenover een voorlopige bevriazing van het geschil, gezien het belang van samenwerking met Nederland ook op ander gebied.

Aan de andere kant moet in dit verband echter melding worden gemaakt van de Regeringsverklaring van de nieuwe Indonesische Minister-President, dd 21 September jl. in het Parlement afgelegd, waarin hij volgens Aneta t.a.v. Irian o.m. verklaarde:

"Het is duidelijk geworden uit dit rapport, dat de gezichtspunten inzake Irian niet verschoend kunnen worden. De Regering zal op energieke wijze de oplossing van de kwestie Irian ter hand nemen en haar zo spoedig mogelijk tot oplossing te brengen en wel in lijn op de nationale aspiraties. Wij hopen, dat de Nederlandse Regering zal beseffen, dat een speedige oplossing van dit geschil de Indonesisch-Nederlandse betrekkingen slechts zal kunnen verbeteren. De Regering is ervan overtuigd, dat zij volledige steun van het Parlement en van het Indonesische volk zal verkrijgen bij haar streven in deze kwestie".

Van Nederlandse zijde zouden stappen kunnen worden gedaan bij de Regeringen der eerder genoemde landen om hen te bewegen druk op Indonesie uit te oefenen ter bevordering van het beoogde uitstel als de enige mogelijkheid, die er is om verdere verscherping der verhouding te voorkomen. Steun voor dit doel zal wel te verkrijgen zijn.

Wat zou kunnen worden gedaan om de als nadelen van een dergelijke oplossing genoemde bezwaren, voornamelijk die sub 1 en 2 te neutraliseren?

Het wil voorkomen, dat hiertoe gestreefd zou kunnen worden naar een zodanige regeling met Indonesië, dat de souvereiniteit van Nederland over Nieuw-Guinea ook voor de volgende periode buiten twijfel staat, zodat de formulering van het compromis in dit opzicht zeer duidelijk zal moeten zijn.

Hierdoor zou in ieder geval iedere vermeende rechtsgrond worden ontnomen aan eventuele acties (ook infiltraties), die Indonesië tegen of op Nieuw-Guinea zou inzetten en waardoor Nederland sterker zou staan in geval van een conflict.

Voorts dient men zich af te vragen, met welke argumentatie men de R.I. er toe zou kunnen bewegen om in uitstel te berusten.

Uitgangspunt van dit betoog zou kunnen zijn, dat de Regering loyaal mede wil werken aan de uitvoering van art. 2 van het Charter van Souvereiniteitsoverdracht, waarin is bepaald, dat Nederland en Indonesië in de loop van dit jaar zullen onderhandelen over de toekomstige status van Nieuw-Guinea.

De souvereiniteit over dit gebied berust echter de jure en de facto bij Nederland, zodat het uitsluitend van de Nederlandse Regering afhangt, of en in hoeverre aan de Indonesische wensen tot zeggenschap over dit gebied zal worden tegemoet gekomen.

In de loop van dit jaar is herhaaldelijk gebleken, dat het Nederlandse volk thans niet bereid is Nederlands Nieuw-Guinea aan Indonesië over te dragen, zoals ook enige malen bij beraadslagingen van de Staten Generaal

duidelijk is geworden, waar meer dan de helft van de volksvertegenwoordigers zich tegen overdracht van dit gebied aan Indonesie hebben uitgesproken en hiervoor onder de huidige omstandigheden dus in geen geval een 2/3 meerderheid zou kunnen worden gehaald, welke voor de verandering van de status van een der overzeese gebiedsdelen noodzakelijk zou zijn.

Voor zover de Indonesische Regering tijdens de Conferentie geen acceptabele tussenoplossing mocht hebben gedaan, zou derhalve kunnen worden verklaard: dat het de Nederlandse Regering op het ogenblik onmogelijk is, hoe dan ook, aan de Indonesische eisen tegemoet te komen, dat zij echter ook alles wil doen, wat in haar vermogen is om de goede betrekkingen met de Uniepartner te handhaven, dat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat t.a.t. een verandering van de verhoudingen in de wereld, of in het bijzonder in Nederland of in Indonesie of in Nieuw-Guinea ertoe zouden kunnen leiden, dat de beide Regeringen een ander standpunt zouden kunnen innemen, en dat de Nederlandse Regering, teneinde zoveel mogelijk aan Indonesie tegemoet te komen, derhalve bereid is er in toe te stemmen, dat de beslissing over de uiteindelijke status van Nieuw-Guinea wordt uitgesteld, met dien verstande, dat de termijn bedoeld in art. 2 sub f van het Charter van Souvereiniteitsoverdracht wordt verlengd van 1 tot 5 (of 10?) jaar.

kunnen trachten, ~~guidelijk~~ duidelijk te maken, dat de kansen voor een bereidheid van Nederlandse zijde tot tegemoetkoming van de Indonesische

Het zou de Indonesische delegatie hierbij duidelijk gemaakt kunnen worden, dat de Indonesische Regering zelve door de wijze waarop zij van de geest der RTC-overeenkomst is afgeweken, vooral naar het het zelfbeschikkingsrecht betrof en haar optreden tegen Ambon, in Nederland een stemming heeft gewekt tegen afstand van soevereine rechten over Nieuw-Guinea aan Indonesië, terwijl door deze zelfde houding men ook in die landen, waar men sympathiek stond tegenover het vrijheidsstreven van Indonesië zelf niet geneigd is aanspraken, welke de N.I. op Nieuw-Guinea zou willen doen gelden, te ondersteunen.

Tenslotte zou men van Nederlandse zijde de R.I. kunnen trachten duidelijk te maken, dat de kansen voor een bereidheid van Nederlandse zijde tot tegemoetkoming van de Indonesische verlangens t.a.v. Nieuw-Guinea zullen stijgen naarmate men van Indonesische zijde ook ernst maakt met de samenwerking in Unieverband, zoals ter RTC overeengekomen is en door Nederland nog steeds van ganser harte wordt nagestreefd.

's-Gravenhage, 2 October 1950.